

Postmottak HOD

Vår referanse
21/00131-3

Dato
28. april 2021

Høring - Forslag til endringer i helsepersonelloven, pasient- og brukerrettighetsloven mv. om administrative reaksjoner og tilsynsmyndighetenes saksbehandling av henvendelser om pliktbrudd

Den norske tannlegeforening (NTF) setter pris på muligheten til å avgi hørings svar. Tannhelsetjenesten står i en særstilling i forhold til resten av helse- og omsorgstjenesten. Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) er forankret på fylkeskommunalt nivå. Privat tannhelsetjeneste utgjør 2/3 av tannlegestanden og har yter tannhelsetjenester til hele den voksne betalende befolkningen. Tjenesten er helprivat, det vil si at tannlegene ikke har noen form for avtale med offentlig sektor og derfor heller ikke mottar noen form for støtte til oppstart eller drift. De aller fleste er selvstendig næringsdrivende, og svært få tannleger i privat sektor har derfor en arbeidsgiver.

På tross av dette er tannhelsetjenesten en viktig del av norsk helsetjeneste, og det er svært viktig at det legges til rette for samhandling på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Det må også tas høyde for tannhelsetjenestens særegenheter når man gjør endringer i det aktuelle lovverket. Bare på den måten kan pasientsikkerheten sikres og pasientene få en tjeneste som setter deres behov i sentrum.

Statsforvalterens plikt til å vurdere pliktbrudd

Departementet foreslår endringer i pasient- og brukerrettighetsloven § 7-4a som regulerer statsforvalternes plikt til å vurdere og behandle anmodninger om vurdering av pliktbrudd.

Etter departementets vurdering bør tilsynsmyndighetene få et større handlingsrom enn i dag til å prioritere om, og i hvilket omfang, anmodninger om vurdering av mulig pliktbrudd skal utredes nærmere eller ikke. Det er viktig at beslutningen om hvordan en sak skal følges opp

avgjøres på bakgrunn av hva som vil være mest hensiktsmessig med hensyn til pasientsikkerheten og tilliten til helse- og omsorgstjenesten.

Med tanke på antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid fremstår det som klart at statsforvalteren har stor arbeidsbelastning, og det må gis tillit til at statsforvalteren selv kan vurdere hvilke saker som er egnet for behandling. Å ha en så snever adgang som i dag til å ikke behandle klager fremstår som lite hensiktsmessig. Statsforvalterens ressurser bør kunne brukes mer rettet mot de tiltak som gir best mulig resultat for flest mulig. NTF er også enig i at hvis det er grunn til å tro at det foreligger forhold som er til fare for pasient- og brukersikkerheten, skal statsforvalteren alltid undersøke forholdet.

Plikt til å besvare henvendelser

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår videre at det presiseres i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven at virksomheter i helse- og omsorgstjenesten plikter å besvare henvendelser om kvalitet og pasientsikkerhet. Henvendelsene kan gjelde virksomheten eller det enkelte helsepersonell.

NTF stiller seg positive til dette forslaget. Erfaringsmessig kan god dialog mellom behandler og pasient gi pasienten tilfredsstillende svar. Behandlers forklaring til for eksempel et hendelsesforløp eller en utilsiktet bivirkning kan gi pasienten ro og aksept.

Slik NTF forstår departementet er det meningen at plikten skal gjelde for det enkelte helsepersonell. I så fall bør en slik plikt fremgå direkte av helsepersonelloven. NTF ser det også som naturlig at denne plikten skal gjelde den offentlige tannhelsetjenesten, og plikten må derfor også tas inn i tannhelsetjenesteloven, i tillegg til i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Hva gjelder tidsfrist for å besvare denne type pasienthenvendelser, anser NTF det for å være hensiktsmessig, forutsatt at det får konsekvenser dersom fristen ikke overholdes og at fristen ikke er for kort. En slik frist bør også presiseres for statsforvalteren der denne skal behandle saken.

Krav til pasienter og pårørende om å rette henvendelse til tjenesten før anmodning til tilsynsmyndigheten

Departementet har vurdert om det skal stilles krav om at pasienter og pårørende må ha lagt frem en henvendelse om kvalitet og pasientsikkerhet for tjenesten før det kan rettes en eventuell anmodning om vurdering av mulig pliktbrudd mot tilsynsmyndigheten. Noe som taler for en slik løsning, er at dette vil være et tydelig signal om at henvendelser om kvalitet og pasientsikkerhet primært skal følges opp av tjenesten selv. På den annen side vil et slikt krav kunne være uhensiktsmessig i noen tilfeller. Dette kan for eksempel være tilfeller der pasienten av ulike grunner ikke ønsker å ta opp saken med tjenesten selv. Departementet foreslår derfor ikke at det stilles et slikt krav, men ønsker høringsinstansenes synspunkter på dette.

NTF mener at det bør fremgå at pasienter og pårørende som hovedregel må legge frem henvendelsen for tjenesten eller det enkelte helsepersonell, men at henvendelsen kan rettes direkte til tilsynsmyndigheten dersom spesielle grunner taler for det. Erfaringer fra

egne klageinstanser tilsier at pasienter henvender seg direkte til instansen dersom det ikke finnes en slik regel, fordi de fleste antakelig opplever ubehag ved å ta opp slike forhold direkte med den det gjelder. I mange tilfeller vil det også være slik at pasienten kan ta kontakt med tjenesten som sådan, ikke det enkelte helsepersonell, og på den måten slippe å forholde seg direkte til den som har utført behandlingen.

Departementet skriver at de er kjent med at flere statsforvaltere erfarer at den som henvender seg til statsforvalteren ikke nødvendigvis er mest opptatt av om det foreligger brudd på helselovgivningen, som er det tilsynsmyndighetene skal vurdere. Pasienter og pårørende har ofte først og fremst behov for å få informasjon, en forklaring, eventuelt en beklagelse og forsikring om at virksomhetene iverksetter tiltak for forbedring. Det kan derfor reises spørsmål ved om hvorfor det er slik at pasienter, brukere og pårørende henvender seg til statsforvalteren fremfor tjenesten. Dette kan skyldes ulike forhold. En av årsakene kan være at det er vanskelig å vite hvor og hvordan klagen skal fremsettes.

De mange klageadgangene som finnes der en pasient har opplevd feil ved en helsetjeneste kan nok være forvirrende. NTF mener derfor at det bør utarbeides en veileder til pasienter, med tydelige beskrivelser av hvilke type feil som kan oppstå og hvor anmodninger, spørsmål og krav om erstatning skal rettes.

Oppheving av reaksjonen «advarsel»

Departementet foreslår at reaksjonen advarsel i helsepersonelloven oppheves. Det er usikkert om reaksjonen har tilsiktet effekt og ressursene bør derfor brukes på andre deler av tilsynsaktiviteten. Helsepersonell kan for eksempel i større grad enn i dag følges opp av arbeidsgiver og statsforvalteren ved brudd på helselovgivningen. Reaksjonen innebærer ingen begrensning i autorisasjonen, men helsepersonellet kan pålegges å motta veiledning eller gjennomføre andre kompetansehevende tiltak. Tilsynsmyndigheten skal også kunne pålegge arbeidsgiver å legge til rette for å følge opp faglige pålegg til helsepersonell. Faglig pålegg fra statsforvalteren skal kunne påklages til Statens helsetilsyn. I de tilfeller der Statens helsetilsyn ilegger et faglig pålegg, vil klageinstansen være Helsepersonellnemnda.

Bestemmelsen vil ha konsekvenser for arbeidsgiver som kan bli pålagt å legge til rette for kompetansehevende tiltak som kurs, veiledning e.l. som vil ha økonomiske konsekvenser. Samtidig ligger det allerede et ansvar for virksomheten å sørge for at medarbeidere i virksomheten har nødvendig kunnskap om og kompetanse i det aktuelle fagfeltet, relevant regelverk, retningslinjer, veiledere og styringssystemet (jf. forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring). På samme måte påligger det en plikt for selvstendig næringsdrivende (fastleger, avtalespesialister mv.) om å holde seg faglig oppdatert. Departementet mener derfor at de administrative og økonomiske konsekvensene av forslaget er små.

NTF er positive til at helsepersonell kan gis faglige pålegg. Svært mange tannleger er selvstendig næringsdrivende, og har med det ingen arbeidsgiver. Det bør tydeliggjøres hvordan departementet mener at reaksjoner om faglig pålegg skal følges opp i disse tilfellene.

Oppfølgingen som pålegges må kvalitetssikres. Erfaringsmessig kommer det useriøse aktører på markedet i forbindelse med innføring av nye lover. Disse fremstår ofte som kvalitetssikrede, og opptrer på en måte som forsøksvis skremmer helsepersonell til å tro at de er forpliktet til å kjøpe en tjeneste for å ikke bryte loven. For tannlegenes del har dette vært tilfelle med plikt til å gjenvinne amalgam og plikt til å tilby pasientene dataportabilitet for pasientjournaler. Mange av profesjonsforeningene har et eget etterutdanningstilbud, noe av det kostnadsfritt for medlemmene. Foreningene det gjelder bør involveres i det videre arbeidet med kvalitetssikring og innhold i påleggene som gis.

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkt på om også statsforvalteren skal ha myndighet til å gi faglige pålegg til helsepersonell, eller om denne myndigheten bør forbeholdes Statens helsetilsyn.

NTF mener at statsforvalteren bør ha myndighet til å gi faglige pålegg, av hensynet til at en rask reaksjon er mest hensiktsmessig i slike saker og at man vil få en klageadgang dersom Statens helsetilsyn fungerer som en andreinstans. Det må imidlertid sikres at like saker behandles likt, og en veileder vil i denne sammenheng kunne være til god hjelp for både statsforvalteren og det enkelte helsepersonell.

Midlertidig forbud mot å utføre enkelte arbeidsoppgaver

Departementet foreslår at helsepersonelloven § 58 presiseres slik at Statens helsetilsyn kan ilegge helsepersonell et midlertidig forbud mot å utføre enkelte arbeidsoppgaver i en periode. Det er ikke i alle tilfeller nødvendig å suspendere all rett til å praktisere yrket for å ivareta pasientsikkerheten.

NTF er enig i dette forslaget. Alternativet er suspensjon og dermed yrkesforbud frem til saken er avgjort.

Med vennlig hilsen
Den norske tannlegeforening

Camilla Hansen Steinum
President

Dokumentet er elektronisk signert av Camilla Hansen Steinum den 28.04.2021.